

2109 (2023-2024) – Nr. 1
ingediend op 26 maart 2024 (2023-2024)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Leefmilieu,
Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Mieke Schauvliege en Stijn De Roo

over het Mestrapport 2023

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:

Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Jeroen Tiebout, Wilfried Vandaele;

Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;

Stijn De Roo, Tinne Rombouts;

Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;

Staf Aerts, Mieke Schauvliege;

Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;

Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;

Robrecht Bothuyne, Brecht Warnez;

Bart Tommelein, Bart Van Hulle;

Johan Danen, Chris Steenwegen;

Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Toelichting	4
1.	Inleidende toelichting door minister Zuhal Demir	4
2.	Toelichting door de VLM en de VMM	4
2.1.	Waterkwaliteit in landbouwgebied gaat achteruit.....	5
2.2.	Druk van de landbouw op de waterkwaliteit blijft hoog	5
2.3.	Nutriëntenverliezen uit de landbouw verder verminderen door betere toepassing van goede landbouwpraktijken	6
II.	Bespreking	7
1.	Vragen en opmerkingen van de parlementsleden	7
1.1.	Tussenkoms van Mieke Schauvliege	7
1.2.	Tussenkoms van Bruno Tobback	8
1.3.	Tussenkoms van Tinne Rombouts	8
1.4.	Tussenkoms van Stijn De Roo	10
1.5.	Aanvullende tussenkomst van Bruno Tobback.....	10
2.	Antwoorden door de sprekers van de VLM en de VMM	10
3.	Antwoorden door minister Zuhal Demir.....	14
4.	Bijkomende vragen en antwoorden	15
	Gebruikte afkortingen	18

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op 12 maart 2024 hield de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie naar jaarlijkse gewoonte een gedachtewisseling over het mestrapport van het voorbije jaar. Voor de bespreking van het Mestrapport 2023 waren volgende sprekers te gast in de commissie: Els Lesage, beleidsmedewerker VLM, Luca Murre, beleidsmedewerker VMM, Bart De Schutter, afdelingshoofd Mestbank, en Vlaams minister van Omgeving, Justitie, Toerisme en Energie Zuhal Demir.

De bij de toelichting gebruikte presentatie is te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze commissievergadering werd als hybride vergadering georganiseerd.)

I. Toelichting

1. Inleidende toelichting door minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* drukt haar appreciatie uit voor de professionele aanpak door de VLM en de VMM van het Water- en het Mestrapport. Zij trekt drie belangrijke conclusies uit de rapporten.

Ten eerste: de metingen van de VMM wijzen op een achteruitgang van de waterkwaliteit in landbouwgebied, ten opzichte van de uitzichtsituatie van MAP 6. De gewijzigde weersomstandigheden door de klimaatverandering zorgen bovendien voor een bijkomende uitdaging.

Ten tweede: de druk van de landbouw op de leefomgeving blijft groot. Er is minder mestverwerking en mestoverschot door de afname van het aantal varkens, maar dat leidde vooralsnog niet tot minder gebruik van mest. Tegen 2030 moet het aantal varkens met 30 procent verminderen, waardoor zowel de ammoniakuitstoot als de bemestingsdruk zullen verlagen en de waterkwaliteit zal verbeteren. Het gebruik van dierlijke mest bleef stabiel. Op 40 procent van het landbouwareaal worden nitraatgevoelige gewassen geteeld, waarbij hoge nitraatresidu's en een hoge uitspoeling van nitraten worden vastgesteld.

Ten derde: er treden nog te veel verliezen van nutriënten op. Er blijven winsten te boeken door de introductie van duurzame bemestingspraktijken en -technieken en door te anticiperen op de weersomstandigheden. Landbouwers kunnen daar ondersteuning voor krijgen. Ook bij de uitbating van de stallen, de mestopslag en mestverwerkingsinstallaties kunnen de nutriëntenverliezen nog verder worden beperkt.

De rapporten bevestigen de nood aan een doeltreffend klimaatrobuust mestbeleid en een heldere wetgeving, iets waar ook de Europese Commissie en de Brusselse rechtbank van eerste aanleg op aandringen. Vertegenwoordigers van de landbouwsector en de natuur- en milieuorganisaties werkten via een nieuw overlegmodel aan een principiële akkoord dat, in overleg met de betrokken milieu- en landbouworganisaties, zal worden geconcretiseerd in MAP 7. Het ontwerp-MAP 7 wordt momenteel doorgerekend in een milieueffectrapport. Bij de uitwerking houdt de minister uiteraard rekening met het akkoord van 15 februari 2024 tussen de Vlaamse Regering en de landbouworganisaties en de vraag naar logische maatregelen met lage administratieve lasten, zonder de milieudoelstellingen in het gedrang te brengen. Ze raadt, tot slot, de parlementsleden die dat nog niet deden aan de documentaire 'Mestmeesters' te bekijken.

2. Toelichting door de VLM en de VMM

Els Lesage, beleidsmedewerker VLM, introduceert de presentatie van de meest recente resultaten uit het Mestrapport van de VLM en het Waterrapport van de VMM en verwijst naar de conclusies die al door de minister werden aangehaald.

2.1. Waterkwaliteit in landbouwgebied gaat achteruit

Luca Murre, beleidsmedewerker VMM, bespreekt eerst de resultaten van het MAP-meetnet oppervlaktewater. De 750 meetpunten zijn zo geselecteerd dat ze de invloed van de landbouw meten zonder interferentie van industrieel afvalwater en overstorten van rioolzuiveringsinstallaties en met slechts een heel beperkte invloed van het geloosde huishoudelijke afvalwater. De metingen liepen tussen 1 juli 2022 en 30 juni 2023.

Een op de vier meetpunten toont een overschrijding van de 50 milligram nitraat per liter. Dat betekent het einde van de positieve trend na de droogteperiodes van 2017-2020. Er zijn grote regionale verschillen, maar vooral West-Vlaanderen en het noorden van de provincies Antwerpen en Limburg scoren slecht. Het Nete- en het Denderbekken daarentegen halen de MAP 5-doelstelling met slechts 5 procent overschrijdingen.

De langetermijndoelstelling voor MAP 6 beoogde voor elke afstroomzone een gemiddelde van 18 mg nitraat per liter. Die streefwaarde wordt in 2022-2023 in 101 van de 179 beoordeelde afstroomzones behaald, overeenkomend met 50 procent van het landbouwareaal. Het is echter een achteruitgang ten opzichte van de start van MAP 6, toen 52 procent van het landbouwareaal hieraan voldeed.

Vervolgens heeft Luca Murre het over de resultaten voor grondwater. De gemiddelde nitraatconcentraties in filterniveau 1, waar de effecten van het mestbeleid het meest zichtbaar zijn, bleven van 2018 tot 2020 met 35 mg nitraat per liter, vrij stabiel maar namen in 2021 toe. De stijgende trend zette zich door wat resulteerde in 40 mg nitraat per liter, een terugval naar 2009 en 2010 met concentraties van voor MAP 4.

Deze evolutie is deels toe te schrijven aan de effecten van de droogteperiode die vermoedelijk de impact van MAP-maatregelen deels camoufleert. Er zijn indicaties dat nitraat tijdens droogteperiodes in de bodemlagen meer geaccumuleerd werd omdat er minder door de gewassen werd opgenomen en de bemestingsactiviteit niet werd aangepast. In het relatief natte jaar 2021 infiltreerde daardoor meer nitraat naar het grondwater. Ook hier zijn aanzienlijke regionale verschillen. Over het algemeen is de situatie langs de kust en het zuidelijke deel van de provincie Antwerpen redelijk goed, in Noord-Limburg en Vlaams-Brabant is ze redelijk slecht.

Ook grondwater werd aan de doelstelling van MAP 6 getoetst. Aanvankelijk voldeed 74,5 procent van het landbouwareaal aan het doel van MAP 6, nu nog maar 64,3 procent.

2.2. Druk van de landbouw op de waterkwaliteit blijft hoog

Els Lesage gaat dieper in op de druk vanuit de landbouw op de waterkwaliteit. Ze start met de evolutie van de veestapel en de productie. Meest opvallende tendens is een afname van het aantal varkens, een trend die zich al in 2015 heeft ingezet. De rundveesector toont over een langere periode schommelingen met sinds 2017 een globale daling, met een verschuiving van vleesvee naar melkvee. Onder invloed van de uitbreidingsmogelijkheden met mestverwerking is de pluimveestapel sterk gegroeid, al vertraagt die groei in 2022, wat op een stabilisatie kan wijzen.

In de evolutie van de globale mestproductie leidde de daling van de varkensstapel tot 4 miljoen kilo stikstof minder in 2022. Al blijft die mestproductie in zijn totaliteit wel nog steeds hoog, toch kan dit wijzen op de start van een dalende trend. De gemiddelde productiedruk in Vlaanderen, uitgedrukt in productie ten opzichte van landbouwgrond, bedraagt in 2022 185 kilo stikstof per hectare. Er zijn grote regionale verschillen, met een hoge druk in centraal-West-Vlaanderen, de Noorderkempen

en het noorden van Limburg. Ten opzicht van 2010 daalde de globale productiedruk licht, van 188 naar 185 kilo stikstof per hectare, een verschuiving die vooral in West-Vlaanderen, met weliswaar een nog steeds hoge productiedruk, zichtbaar is wegens de afname van de varkensstapel. Antwerpen en voornamelijk de Noorderkempen vertonen een stijging van de productiedruk, toe te schrijven aan melk- en pluimvee. Hoe vertaalt zich dat in mestproductie en mestgebruik? Het globaal mestgebruik stagneert op 92 miljoen kilo stikstof. De afname van de mestproductie vertaalt zich in een afname van de mestverwerking en nog niet in de afname van het gebruik.

Het rapport toont ook tendensen rond het grondgebruik en de gewassenteelt. Het aantal nitraatgevoelige teelten blijft met 40 procent van het landbouwareaal stabiel, al zijn er schommelingen door jaarlijks wijzigende teeltkeuzes. Gebieden met een slechtere waterkwaliteit hebben een groter aandeel nitraatgevoelige teelten en minder gras dan gebieden met een betere waterkwaliteit.

2.3. Nutriëntenverliezen uit de landbouw verder verminderen door betere toepassing van goede landbouwpraktijken

De nutriëntenverliezen zijn nog te hoog. De mestwetgeving biedt verschillende maatregelen en instrumenten om de nutriëntenverliezen op het terrein zo laag mogelijk te houden. De Mestbank is verantwoordelijk voor handhaving, informatieverstrekking en sensibilisering. Daarnaast neemt B3W, de Begeleidingsdienst voor Betere Bodem en Waterkwaliteit, een belangrijke rol in de begeleiding in het kader van het mestbeleid op.

De Mestbank beschikt over verschillende controleprocessen: administratieve controles, gerichte data-analyses, gebiedsgerichte terreincontroles, doorlichtingen van risicobedrijven en nitraatresiducontroles. Algemeen kan worden gesteld dat de inbreukpercentages op het terrein en bij doorlichtingen hoog blijven. Ze mogen echter niet worden geëxtrapoleerd naar de brede populatie omdat de controles gericht worden ingezet. Toch wijzen ze op een nood aan gerichte opvolging. Enige nuance is op zijn plaats. Slechts 9 procent van het totaal aantal landbouwers kreeg effectief een boete, bij slechts 1 procent van de landbouwers werd een ernstig milieumisdrijf vastgesteld waarvoor een proces-verbaal werd opgesteld.

De bemestingspraktijken staan nog niet op punt want het nitraatresidu verbetert niet meer, al spelen de weersomstandigheden hierin een rol. In 2022 werd bij 42 procent van de bedrijfsevaluaties een te hoog residu vastgesteld. Dat de bemestingspraktijken nog niet op punt staan, wordt bevestigd door de vaststellingen bij de overige controles van de bemesting, zoals te veel bemesten, bemesten op een verkeerd tijdstip, bemesten te dicht bij waterlopen. Ook de kunstmestregistratie vertoont nog steeds inconsistenties; zo zou er volgens het gebruiksregister op 35 procent van het landbouwareaal geen kunstmest worden gebruikt. Er is ook verbetermarge bij de naleving van de teeltvrije zone. Bij risicobedrijven met veel dierlijke mestproductie stelt men bij doorlichting vast dat het tekort aan landbouwgrond tot de voornaamste drijfveer voor fraude, namelijk het te veel bemesten van de eigen gronden, leidt. Bij controle blijken een derde van de luchtwassers niet in gebruik. De debietmeterplicht zou moeten bijdragen aan een betere opvolging en beheersing van de nutriëntenstromen van en naar de mestverwerkingsinstallaties.

Behalve controle en handhaving zet de Mestbank in op informatieverstrekking en sensibilisering. De Mestbankmedewerkers staan ter beschikking van de landbouwers, en er is het mestbankloket, een digitale dienstverlening met verschillende toepassingen die de bedrijfsvoering ondersteunen en een stuk administratieve vereenvoudiging bieden. Hoewel de Mestbank ook inzet op de sensibilisering over goede praktijken, wordt dit vooral door B3W opgenomen, een consortium van dertien onderzoeks- en praktijkcentra met als doel goede praktijken te introduceren om nutriëntenverliezen

te beperken. Een van de nieuwe formats die ze hanteren is bijvoorbeeld het overtuigingsveld. Aarzelende landbouwers worden begeleid om op een perceel een bepaalde techniek toe te passen; hun ervaring delen ze later met collega-landbouwers. Een ander instrument is de bemestingstool die inzicht biedt in de parameters die stikstofvrijstelling beïnvloeden en recent werd de tool bemestingsdosis ontwikkeld die informeert over hoe een bemestingsadvies kan ingevuld worden met nutriënten en die ook informatie biedt over de aanlevering van organische stof.

Tot slot herhaalt Els Lesage de nood aan een doeltreffend mestbeleid en een heldere wetgeving.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van de parlementsleden

1.1. Tussenkomst van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege dankt voor de toelichting maar betreurt de zware achteruitgang van de waterkwaliteit.

Ze stelt vast dat het Mestrapport veel inbreuken op verschillende onderdelen van de mestwetgeving aangeeft. Landbouwers vragen echter minder controles en meer administratieve vereenvoudiging. Het Tractorakkoord doet daarover toegevingen. Maar wat is de impact van het Tractorakkoord op de controles? De wetgeving is inderdaad complex en zal hopelijk eenvoudiger en effectiever worden.

Het parlementslicd hoorde niets over de nutriëntenemissierechten, terwijl er net een nieuw PAS-decreet in werking is getreden dat daarover afspraken maakt. Wat is de impact van dat PAS-decreet op het overaanbod aan NER's? Worden de administratieve bevindingen ook op het terrein gecontroleerd?

Het aangeven van dierlijke mestproductie lijkt redelijk gevoelig voor fraude, vooral bij varkensbedrijven. E wordt mest uitgereden op akkers en weiden, met alle gevolgen van dien. Hoe reageert de Mestbank op onjuiste gegevens over plekken in het landbouwgebied waar de waterkwaliteit niet goed is? Welke acties stelt men voor?

De luchtwassers zijn een van de belangrijke maatregelen in het PAS-decreet, maar blijken nog altijd bij twee op de drie gecontroleerde bedrijven uit te staan, wat betekent dat het een moeilijk inzetbare techniek is. Hoe denkt de Mestbank de fraudegevoeligheid te vermijden? Is er überhaupt een waterdicht systeem?

In het kunstmestregister is er een discrepantie tussen wat de landbouwers en wat de handelaars aangeven. In totaal zou er 3,2 miljoen stikstof meer door handelaars geleverd worden dan landbouwers in het kunstmestregister aangeven. Hoe komt dat? Hoe wordt dat aangepakt? Hoe kan men dat controleren? Alweer verwijst het parlementslicd naar het Tractorakkoord dat om administratieve versoepeling vraagt.

Ook de impact van een slechte mestopslag is groot, vaak gaat het over inbreuken in bedrijven met permanente opslag van vaste dierlijke mest. Hoe zal men die inbreukpercentages naar beneden halen? Slechte mestopslag zorgt ook voor een risico op puntvervuiling. Hoe groot is de impact van puntvervuilingen op de waterkwaliteit? En zou de invoering van een mestvergunning niet een aantal problemen kunnen oplossen?

Tot slot vraagt Mieke Schauvliege minister Zuhal Demir naar de stand van zaken van MAP 7. Uit berekeningen bleek al dat het akkoord onvoldoende impact zal hebben op de waterkwaliteit. Hoe wordt het behalen van de vooropgestelde doelen gegarandeerd?

1.2. Tussenkomenst van Bruno Tobback

Bruno Tobback dankt de sprekers voor de uiteenzetting en het geleverde werk. Monitoring blijft immers nodig, al blijft het verhaal jaar na jaar hetzelfde. Ondanks de doelstellingen die het parlement zich al decennia lang heeft opgelegd, is er een totale stilstand. Het parlementslid kan niet anders dan een aantal, eerder ontmoedigende, vaststellingen doen.

Eerst en vooral vindt hij het belangrijk om niet zozeer op de huidige stilstand, dan wel op de gestelde doelen te blijven scherpstellen. Er zijn de Nitraatrichtlijn, de kaderrichtlijn Water en de ambities van Vlaanderen. Die zaten niet in de presentaties, maar zijn wel absoluut essentieel om op te blijven focussen.

Ten tweede vertaalt de kleine daling in de veestapel zich niet in een equivalente daling van de vervuiling, zelfs integendeel. Als dit al niet tot een gewenst resultaat leidt, hoe zeker kan men dan zijn dat de 30 procent afbouw van de varkensstapel effect zal hebben? Wat is er nodig om effect te bereiken? Nulbemesting lijkt een *conditio sine qua non*, om niet als een 'whack-a-mole' met mest te blijven rondrijden.

Men beklemtoont jaarlijks dat het hoge percentage overtredingen eigenlijk niet representatief is omdat men controleert waar men overtredingen vermoedt. Maar om de een of andere reden blijft men dan al twintig jaar evenveel overtredingen vermoeden en astronomisch veel overtredingen vaststellen. Mocht men dit percentage aan overtredingen ook bij snelheidscontroles vaststellen, dan was de staat schatrijk. Daar is dus iets raars mee aan de hand, vindt het parlementslid. Met gerichte controles vindt men de hardnekkigen en de echte foefelaars. Maar zijn dat jaar na jaar dezelfde en waarom behouden ze dan het recht om een bedrijf uit te baten? Of zijn het altijd andere en heeft men hier te maken met een onuitputtelijke fraudebron? Is het zo dat de incentives om de regels te overtreden groter zijn dan de risico's bij een overtreding?

De voorbije weken was er heel wat te horen over de geweldig ingewikkelde regels, gigantische paperasserij en de moeilijk na te leven wetgeving. Maar het overgrote deel van de overtredingen betreffen regels die *a priori* poepsimpel zijn, bijvoorbeeld stoppen met pompen als het bekken vol is. In hoeveel gevallen zijn overtredingen echt aan te complexe regels toe te schrijven?

1.3. Tussenkomenst van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts is blij om de monitoring te kunnen bespreken en op te volgen en om inzage te krijgen in de rapporten en de methodieken waarmee men aan de slag is. Zij meent dat iedereen de bezorgdheid rond stagnatie deelt en wil bekijken hoe men verbeteringen kan realiseren. In de toelichting heeft zij gehoord dat er geen rechtlijnige zekerheden zijn, wat een extra uitdaging is voor het werken met bodem, natuur en natuurlijke producten. Zij deelt de bezorgdheid rond stagnatie vooral omdat steeds strenger wordt opgetreden en extra inspanningen van de sector worden gevraagd, ook van individuele bedrijven en individuele situaties. Zij heeft daar kritische vragen en bedenkingen bij. Men kan niet blijven strenger worden en denken dat het op die manier ooit zal stoppen. Zij meent dat men zo niet tot oplossingen zal komen, tenzij men met bepaalde zaken geen rekening houdt. Men werkt in een kader waar verschillende parameters meespelen en daarbinnen moet men kijken hoe men efficiënt kan zorgen voor verbetering van de waterkwaliteit. Zij is op zoek naar die effectiviteit, met de minste lasten.

Tinne Rombouts verwijst naar het dalend aantal runderen en varkens en de stijgende hoeveelheid pluimvee, dat in de export zit en niet in het mestgebruik naar voren komt. De druk zou dus in principe naar beneden gaan. Men merkt dat de mestverwerking naar beneden gaat. Zijn daar bepaalde redenen voor? Zijn er vanuit de mestverwerkingssector elementen aangehaald waarom de mestverwerking daalt? Het mestgebruik

dat voorzien is, en waarbij men ervan moet uitgaan dat het op een correcte manier gebeurt, blijft stabiel, hoewel daar soms een andere sfeer rond wordt geschapen. Het parlementslicd wil heel graag wat duiding daarover.

De spreker verwijst naar de toename van het areaal landbouwgrond in minder goede toestand. Dat is volgens haar gekoppeld aan de wijze van afbakening, die gebeurt op basis van afstroomzones. Er is niet altijd een correlatie tussen het slechte meetpunt en meer areaal landbouwgrond dat onder een gebiedstype valt dat hoger ligt. Zij hoort op het terrein de opmerking dat, aangezien wordt gewerkt met een afstroomzone, een hoger gelegen punt slecht kan zijn maar dat de lager gelegen gronden daar niet mee in verhouding zijn, of soms zelfs dat in afstroomzones harde infrastructuur zijn waardoor de correlatie tussen de gebieden soms moeilijk is. Is dit element bij de sprekers gekend als een knelpunt? Hoe wordt ermee omgegaan om er oplossingen voor uit te werken?

Op de grafiek van het oppervlaktewater wordt aangegeven dat er bij MAP 6 wel degelijk een grote verbetering is opgetreden. Op drie jaar tijd is er een daling van 22 procent, maar dit jaar is er een stijging, die in het licht van die daling echter relatief is. Rekening houdend met alle inspanningen die men vraagt, vraagt Tinne Rombouts of er ook wordt gekeken naar welke andere elementen een impact zouden kunnen hebben op die fluctuaties en eventuele stijgingen.

Dat weersomstandigheden een rol spelen, wordt duidelijk erkend, aldus Tinne Rombouts. Er wordt wel gezegd dat men moet anticiperen op onvoorziene weersomstandigheden want anders ziet men een hoger nitraatresidu in het najaar. Hierbij vraagt zij zich af wat men van de landbouwers verwacht als zij moeten anticiperen op de weersomstandigheden. De twee afgelopen jaren waren de weersomstandigheden in het groeiseizoen bijzonder uiteenlopend. Zelfs de weermannen en weervrouwen slagen er niet in om een week op voorhand het weer te voorspellen en men gaat nu zeggen dat de landbouwer al maanden op voorhand bij het bemesten rekening moet houden met de weersomstandigheden. Er is volgens het parlementslicd maar één manier waarop men dat kan en dat is door voorzichtigheid aan de dag te leggen en er dus van uit te gaan dat er niets zal groeien. Iedereen is het erover eens dat dat geen manier van werken is. Zij meent dat de politici en de administratie de verdomde plicht hebben om niet te zeggen dat de boeren er maar rekening mee moeten houden, maar om oplossingsgericht, pragmatisch en met gezond boerenverstand mee te denken over hoe men daarmee moet omgaan. Zij hoopt dat men daar op een andere manier mee zal omgaan en er oplossingen voor zal vinden, maar dan zal er mogelijk tolerantie moeten worden ingebouwd. Men zal meer rekening moeten houden met de praktijk waarin de landbouwer leeft en minder met vastgelegde data en kalenderlandbouw. Hoe zien de sprekers dat?

Volgens Tinne Rombouts wordt ook erkend dat het kunstmestregister niet op punt staat. Zij pleit al jarenlang voor een kunstmestregister op Europees niveau. Is er vooruitgang in die discussie? Hoe kan het kunstmestregister effectiever en gebruiksvriendelijker zijn?

Het parlementslicd gaat in op B3W. Zij hoort dat bij de vaststellingen men bepaalde elementen te weinig in het vizier heeft die op bedrijfsniveau zouden kunnen worden bijgestuurd. Begrijpt zij het goed dat de sprekers de sensibiliserende rol van B3W onderschrijven en erkennen dat het belangrijk is dat die rol wordt opgenomen en dat er verder op ingezet wordt?

Tot slot vraagt Tinne Rombouts of men bij de vaststellingen een inschatting van de effectiviteit maakt. Men kan dingen vaststellen, maar bekijkt men of die een zwaarwichtige impact hebben?

1.4. Tussenkost van Stijn De Roo

Stijn De Roo reageert op de vergelijking die Bruno Tobback maakte met de snelheidscontroles, wat volgens hem een valse vergelijking is. Bij snelheidscontroles heb je een zichtbare snelheidslimiet en een teller in het voertuig die aantoont welke snelheid je rijdt. Bij een controle weet men of men op een bepaald moment te snel rijdt of niet te snel. Bij de metingen waar het hier over gaat, ziet men ten eerste niet wat er in de bodem of in het oppervlaktewater zit. Ten tweede is men afhankelijk van weersomstandigheden die zeggen wat de 'maximumsnelheid' is en men niet heel precies weet binnen welke vork je zit. Ten derde is het geen 1 seconderegel maar kan het over een langere periode naverken. Ten vierde: op het moment dat men voor wat betreft oppervlaktewater net boven de norm zit, is men voor de rest van het jaar een slechte chauffeur en zijn alle chauffeurs in uw buurt onderhevig aan strengere normen. Als het gaat over de kwaliteit van het oppervlaktewater heeft men een zeer streng systeem op poten gezet en men wil de normen die vooropgezet zijn, ook halen. Daarom is het goed dat men er jaarlijks een rapportering over krijgt en dat men er verder aan werkt om die normen te halen, maar men moet blijven durven uitspreken dat die normen zeer streng zijn. Dat laten de resultaten van het Mestrapport ook zien.

Stijn De Roo heeft een vraag over de samenvattende slide, waarop staat dat er nood is aan een doeltreffend mestbeleid en een heldere wetgeving. Welke onderdelen van de wetgeving zijn volgens de sprekers vandaag niet helder genoeg? Waar zou er verbetering kunnen zijn en op welke manier?

1.5. Aanvullende tussenkost van Bruno Tobback

Bruno Tobback merkt op dat zijn opmerking niet ging over de resultaten van de metingen maar over de punctuele vaststellingen van overtredingen bij bedrijven die jaar na jaar hoog blijven. Dat gaat bijvoorbeeld over het feit dat in 8 procent van de vaststellingen men de teeltvrije zone van een meter niet heeft nageleefd, men in 43 procent van de controles bij risico-installaties voor mestverwerking punctuele overtredingen vaststelt, over bekkens die overlopen, opslagen die 'overgevoerd' zijn, pompen en leidingen die lekken, opslag die niet afgedekt is of mestopslag die niet in orde is. Het gaat dus over concrete fraude. De reden waarom de resultaten van de controles over de jaren heen nooit verbeteren, is dat er opzettelijke overtredingen zijn. Dat is ook een van de redenen waarom men de regels altijd maar moet blijven aanscherpen. Men vertikt het om zelfs de meest eenvoudige dingen na te leven. Daar is iedereen het slachtoffer van. Degene die het goed probeert te doen, wordt met meer regels geconfronteerd en de burger wordt geconfronteerd met het feit dat men al twintig jaar lang geld en moeite steekt in iets dat geen resultaat oplevert. Hij noemt dit een pure schande die men onder ogen moet durven zien en zegt dat men de verantwoordelijken moet durven aanpakken. Wat hem betreft, moet wie nog gepakt wordt op deze zaken, zijn bedrijf verliezen. Zo'n bedrijf moet gesloten worden.

2. Antwoorden door de sprekers van de VLM en de VMM

Els Lesage bevestigt dat in het Mestrapport staat dat men 23 procent van de beschikbare NER in het productiejaar 2022 niet invult. In totaal heeft men 308 miljoen NER: 72 miljoen slapend en 236 miljoen ingevuld. Men kan daar een eenvoudige berekening op loslaten op basis van de PAS-regels die afgesproken zijn, met de 10 procent marge die zal worden toegepast op de gemiddelde invulling van NER in de productiejaar 2020-2021-2022 om een idee te krijgen van welke hoeveelheid NER mogelijk zou kunnen worden geannuleerd. Bij de Mestbank zal men daar voor elk bedrijf berekeningen op loslaten. Er is al gecommuniceerd dat de landbouwers daarover zullen worden geïnformeerd tegen ten laatste september. Er staan ook webinars met verdere informatie op til. De spreker meent niet dat het per se nodig

is om nu al concrete cijfers de wereld in te sturen. De berekening rond de impact op het overaanbod aan NER en hoeveel slapende NER er daardoor zouden kunnen wegvallen, zal in een volgende stap duidelijk worden.

Er zijn in 2022 731 landbouwers met een NER-overschrijding, wat iets minder is dan het voorgaande jaar, aldus Els Lesage. De NER-boete wordt opgelegd op basis van een administratieve controle op basis van de dieren die men kent via de Mestbank-aangifte. Dat wordt omgerekend naar ingevulde NER. Bij een NER-overschrijding volgt een boete. De 731 landbouwers moet men afzetten tegen het totaal aantal landbouwers met dieren in Vlaanderen, ongeveer 20.000. Dat is een grootteorde van 3 tot 4 procent.

Het kan ook zijn dat niet alle landbouwers met een NER-overschrijding effectief een boete krijgen, merkt Els Lesage op. In het Mestdecreet is ook een mogelijkheid voorzien om een NER-overschrijding te compenseren door bijvoorbeeld het volgende jaar NER bij te kopen of minder dieren te houden. In het rapport staat hoeveel er effectief een boete krijgen.

De NER-overschrijding wordt dus administratief opgevolgd en op het terrein worden er ook controles uitgevoerd op de veebezetting, aldus Els Lesage. Diertellingen op bedrijven gebeuren vooral in het kader van een doorlichting. Daar wordt nagekeken of landbouwers niet meer dieren houden dan ze zouden mogen houden.

Bij de doorlichting van productiebedrijven, vaak varkensbedrijven, worden bij twee derde van de bedrijven gevolgen opgelegd, wat een hoog percentage is. Els Lesage benadrukt hierbij dat het gaat om risicobedrijven. Een doorlichting is een intensief proces waar een bedrijf in zijn totaliteit wordt doorgelicht en is arbeidsintensief voor de Mestbank. Men zet de doorlichtingen daarom gericht in op basis van een risicoanalyse. Dat percentage mag men dus niet zomaar doortrekken naar alle bedrijven met dierlijke productie. Het wijst erop dat de handhaving gericht werkt en dat de risicoanalyses goed zitten. Men wil uiteraard op de moeilijke bedrijven terechtkomen via het gericht doorlichtingsproces. Als het inbreukpercentage heel laag zou zijn, zou dat eerder vreemd zijn. Het is dus logisch dat men een hoog aantal vaststellingen doet omdat men al een voortraject heeft met de risicoanalyse.

Bij de controles van de dienst Handhaving op de luchtwassers was er bij twee derde van de ongeveer vijftig bedrijven een probleem, dat verschillende vormen kan aannemen. Els Lesage vindt het verontrustend dat bij een derde de luchtwasser niet altijd blijkt te werken. Die vaststelling heeft men ook in het verleden al gedaan. Hoe kan men dat sluitend maken? Voor nieuwe stallen is er al een elektronische monitoring voorzien. In 2022 was er een beslissing om die in te voeren voor bestaande stallen tegen eind 2025. De spreker vindt het belangrijk dat er op die manier een meer automatische controle is zodat men op elk moment kan opvolgen of de wasser werkt of niet, in plaats van een toevallige controle op een bepaald bedrijf. Zo wil men ervoor zorgen dat die wassers effectief werken en een bijdrage leveren aan de reductie van ammoniak.

Els Lesage beantwoordt de vragen over de kunstmestregisters. Er is een inconsistentie van 3 miljoen kilogram stikstof tussen de hoeveelheid die is geleverd volgens de handelaars in 2022 en de hoeveelheid die is ontvangen door de landbouwers. De inconsistentie is verbeterd ten opzichte van het eerste jaar waarin de digitale registers verplicht waren. Dat is waarschijnlijk voor een deel te danken aan de verbeterde registratie in 2022. Die inconsistentie kan men op termijn aanpakken door daar gerichte controles op te doen en op het niveau van de individuele landbouwer en handelaar de check te maken. Er zijn al eerste voorzichtige data-analyses op gebeurd, waarvan er al een aantal eerste resultaten in het rapport staan. Men ziet bijvoorbeeld dat bij drie vierde van de bedrijven waar men de vergelijking kan maken tussen de ontvangsten en de leveringen, dat de ontvangen hoeveelheid

afwijkt met minder dan 20 procent. Dat cijfer staat ook in het Mestrapport. Bij sommige bedrijven is dat verschil groter. Data-analyses zullen ertoe bijdragen om dat verschil te verkleinen.

Wat betreft de vraag over de evaluatie van kunstmestregistratie op Europees niveau, geeft Els Lesage mee dat er op dit moment door de Europese Commissie een evaluatie van de Nitraatrichtlijn geïnitieerd is. De kunstmestregistratie zou in die oefening kunnen worden meegenomen.

In 2022 was er bij 33 procent van de controles een inbreuk op de mestopslag. Voorgaande jaren schommelde dat tussen 35 en 40 procent. Bij een eerste controle op het terrein ziet men vaak een hoog inbreukpercentage, namelijk rond 35 tot 40 procent. Bij een tweede controle is het inbreukpercentage lager en ziet men dat landbouwers hun gedrag bijsturen na de controle door de Mestbank. Om dit te verlagen, moet men volgens de spreker vooral verder controles blijven doen maar moet men ook begeleiden, communiceren en sensibiliseren over het belang van een goede staat van de mestopslag.

De daling van het aantal varkens leidt helaas nog niet tot een verbetering van de waterkwaliteit. Die daling is in 2022 duidelijk merkbaar: een half miljoen of 8 procent varkens minder. Dat ligt nog ver onder de ambitie die is vastgelegd in het Stikstofakkoord om tegen 2030 naar min 30 procent te gaan. De spreker meent dat men op een bepaald moment wel een effect van de afname van het aantal varkens kan verwachten, maar op dit moment ziet men nog geen effect op het mestgebruik. Men ziet de daling van het aantal varkens en de mestproductie vooral in minder aanvoer naar de mestverwerking. Dit is te verwachten omdat de kosten voor mestafvoer naar mestverwerking hoger zijn dan de kosten voor mestafzet op grond. Het is dus logisch dat de daling van de varkensstapel eerst zichtbaar wordt in de mestverwerking maar op een bepaald moment zal zich dat naar verwachting ook aftekenen in het mestgebruik. Zij kan moeilijk voorspellen vanaf welk percentage afname van de mestproductie dat het geval zal zijn. Landbouwers maken ook individuele keuzes in hun afzet van mest.

Het mestgebruik in Vlaanderen blijft globaal gelijk op dit moment, aldus Els Lesage. Er is geen analyse gebeurd van de evolutie van het mestgebruik op verschillende geografische niveaus. Men weet niet hoe de evolutie van het mestgebruik zich in de verschillende afstroomzones aftekent. Dat is een interessante analyse om op een bepaald moment te doen. Op globaal niveau blijft het mestgebruik hetzelfde.

Els Lesage begrijpt de moeilijkheid waarmee landbouwers worstelen om te anticiperen op de weersomstandigheden. Men verwacht niet dat men weervoorspeller wordt. Niemand heeft een glazen bol. Maar anderzijds vindt men het belangrijk om te wijzen op bepaalde mogelijkheden die er nu al zijn. De uitrijperiode is gestart half februari, op een moment dat het nog niet ideaal was om te beginnen bemesten. Er was te veel regen. Op zo een moment is het beter om wat te wachten want op dat moment kan de mest niet worden opgenomen door gewassen die er op dat moment vaak nog niet staan. Met anticiperen bedoelt men op een gezonde manier en voorzichtig omspringen met de bemesting en niet te vroeg een volledige basisbemesting geven, een paar maanden voor het gewas er staat en mest begint op te nemen. In die tussenperiode zijn er heel veel risico's die men niet kan voorspellen maar die men wel had kunnen vermijden door voorzichtiger te zijn in de basisbemesting. Dat is iets dat B3W vaak vaststelt in de begeleiding en wat nu al zou kunnen worden aangepakt. Ook de documentaire 'Mestmeesters' wijst erop dat goede praktijken op dit moment al ingang kunnen vinden en dat men op die manier resultaten kan boeken. Ook in de studie 'Klimaatadaptieve praktijken voor het terugdringen van nutriëntenverliezen', die uitgevoerd werd in opdracht van de VLM, werd er ook al gewezen op mogelijkheden zoals de basisbemesting verlagen en met behulp van bodemanalyses en bemestingsadviezen gericht bijbemesten. Op dat moment kan

men beter rekening houden met de weersomstandigheden. Als het op het moment van bijbemesting te droog is en als een gewas droogtestress ondervindt, is het misschien veiliger om wat af te wachten. Volgens de spreker zijn er wel mogelijkheden binnen de huidige manier van werken om op een voorzichtige manier om te gaan met de weersomstandigheden.

De spreker verduidelijkt dat de uiterste data van de zogenaamde kalenderlandbouw, waarbij bemest moet worden binnen een bepaalde periode, voldoende ruim zijn om voor de meeste gewassen een goede bemesting te kunnen doen. In de winterperiode heeft gewasbemesting geen nut. De landbouwer heeft de mogelijkheid om bij slechte weersomstandigheden bij het begin van de uitrijperiode de bemesting uit te stellen.

Els Lesage staat open om de complexe uitrijregeling, waarbij vele uitzonderingen zijn opgenomen, te rationaliseren in de bespreking van MAP 7. Ze benadrukt dat veel andere regels al vele jaren bestaan en vandaag helder zijn.

Bart De Schutter, afdelingshoofd Mestbank, VLM, gaat eerst in op de vragen rond het blijvend hoge aantal inbreuken op de regelgeving. Hij stelt dat de verschillende maatregelen tot handhaving, gaande van sensibilisering tot het effectief optreden tegen overtredingen, werken wanneer de VLM aanwezig is en er gesensibiliseerd wordt rond bepaalde thema's, bijvoorbeeld de teeltvrije zone van een meter tot de waterloop. De bereidheid tot opvolging van de wetgeving is binnen de groep landbouwers zeer divers. Men tracht de handavingsmaatregelen aan te passen aan de verschillen binnen de groep. Het komt er volgens de spreker op aan de juiste maatregelen te nemen op de juiste plaats. De controles worden voornamelijk uitgevoerd in de gebieden waar de gewenste waterkwaliteit nog lang niet bereikt is.

In het recente landbouwakkoord is afgesproken om het boetesysteem van het Mestdecreet te evalueren. Men wil naar een meer proportioneel en gedifferentieerd systeem. De spreker denkt dat er mogelijkheden zijn om te sleutelen aan het boetesysteem. De voorwaarde die hij stelt is dat het nieuwe systeem geen bijkomende risico's mag inhouden voor een verslechtering van de waterkwaliteit. De spreker verwijst in deze context naar een inbreukprocedure vanwege Europa tegen het Vlaamse Gewest vanwege het niet halen van de nitraatrichtlijnen, en naar de uitspraak van de rechtbank van eerste aanleg in Brussel. Hierdoor is men verplicht om verscherpte maatregelen te nemen. Bart De Schutter vreest wel dat een te kleine stok achter de deur niet veel zal helpen om de waterkwaliteit te verbeteren. Er bestaat ook een protocol met de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving om de cijfers uit de mestbankaangifte te delen, waardoor men gericht vergunningsvoorwaarden kan controleren zoals de dierenaantallen.

Bart De Schutter erkent dat het vastgestelde erg hoge inbreukpercentage bij de controles van de luchtwassers bijzonder problematisch is. Het is nochtans een zeer belangrijke emissiereducerende techniek met een hoog reductiepercentage die bovendien veel gebruikt wordt. Er wordt daarom gewerkt aan een elektronische monitoring, zodat de handhavers een soort van dashboard hebben waarin ze snel kunnen vaststellen wanneer een luchtwasser niet of onvoldoende werkt en ze gericht kunnen optreden.

De Nitraatrichtlijn biedt de mogelijkheid aan de lidstaten om zelf specifieke maatregelen te nemen. Vlaanderen heeft het kunstmestregister ingevoerd in MAP 6 om de kunstmeststromen beter in kaart te brengen. In het kader van het landbouwakkoord meent de spreker dat ook hier administratieve vereenvoudigingen mogelijk zijn, bijvoorbeeld voor de registratietermijnen of een differentiatie naar gebiedstypen. Het bestaan van een dergelijk register is, gelet op de slechte waterkwaliteit in Vlaanderen, volgens de spreker wel te verantwoorden.

De vermelde inbreukpercentages betreffen wel degelijk inbreuken met een milieu-impact. Administratieve fouten zitten niet die cijfers.

B3W staat in voor de begeleiding van land- en tuinbouwers om de bodem- en waterkwaliteit te verbeteren. Ze richt zich heel sterk op duurzame teelt- en bemestings technieken. Ook de Mestbank zet in op sensibilisering: hoe kunnen landbouwers gericht geïnformeerd worden, hoe kunnen ze gewezen worden op het belang van een aantal maatregelen, welke tools kunnen daarbij helpen? De spreker meent dat hier zeker nog een tandje kan worden bijgestoken.

De spreker verduidelijkt dat de bemestingsnormen maximumnormen zijn. Elke landbouwer wordt elk jaar door de Mestbank geïnformeerd over wat de maximumnorm voor elk perceel is. Op basis van de bodemreserve aan meststoffen, de bodemsoort en de teeltbehoefte kan de landbouwer hiermee aan de slag.

Luca Murre antwoordt eerst op de vragen rond de impact van een slecht meetpunt op de afstroomzones. De afstroomzones worden afgebakend op basis van het hoogtemodel. In een afstroomzone zijn er vaak meerdere meetpunten voor het oppervlaktewater, vooral in hotspotgebieden zoals in West-Vlaanderen. Eén meetpunt met een hoog gemiddelde zal slechts een beperkt effect hebben als andere meetpunten in dezelfde afstroomzone geen overschrijding hebben. De gebiedstypes worden elke twee jaar berekend. Daarbij worden de resultaten van het freatisch grondwatermeetnet meegenomen. Wanneer een perceel in type 1, 2 of 3 valt, kan een landbouwer ervoor kiezen een eigen perceelanalyse te laten uitvoeren en zich op die manier eventueel te laten uitkleuren, waardoor men niet meer aan die extra maatregelen moet voldoen.

Op de vraag of er gekeken wordt naar andere elementen die impact kunnen hebben op het MAP-meetnet, antwoordt de spreker dat bij wijzigingen op het terrein bijkomend onderzoek en overleg met de plaatselijke belanghebbenden wordt opgestart. Als uit bijkomende analyses blijkt dat het meetpunt niet meer voldoet aan de criteria van het MAP-meetnet, wordt het MAP-meetpunt geschrapt of vervangen door een meetpunt in een gebied dat wel een representatief beeld geeft van de landbouwactiviteiten.

3. Antwoorden door minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* verduidelijkt dat geen enkele betrokkene bij het landbouwakkoord heeft gezegd dat de milieudoelstellingen afgezwakt moeten worden. Er is ook niet besloten dat er minder controles moeten gebeuren. Wat betreft de boetes stelt ze dat er vandaag niet wordt overdreven met de boetes en met de pv's. Er wordt ook heel veel ingezet op begeleiding. De natuur- en landbouworganisaties zijn wel een nieuw boetesysteem overeengekomen.

De minister beklemtoont dat er een veroordeling is van de rechtbank van eerste aanleg in Brussel en er een inbreukprocedure lopende is vanuit Europa. Het beleid moet daar rekening mee houden. Samen met de landbouwsector moet men aan de slag. De waarden rond de waterkwaliteit zijn nu eenmaal niet goed.

MAP 6 is momenteel van toepassing zonder derogatie. Dat betekent dat het strenger is voor bemesting dan voordien. MAP 7 zit nu in een milieueffectrapportage. Na de rapportage en na een passende beoordeling kan een nieuw mestactieplan ingevoerd worden. Tot dan is MAP 6 zonder derogatie van toepassing.

Minister *Zuhal Demir* besluit dat het rapport iedereen met de neus op de feiten drukt. Deze feiten zijn niet goed.

4. Bijkomende vragen en antwoorden

Mieke Schauvliege verwijst naar de uitspraken over de nood aan een doeltreffend mestbeleid en een heldere wetgeving. De wetgeving is helder, het mestbeleid is duidelijk niet doeltreffend wanneer men kijkt naar het voorgestelde rapport. Het is een zeer slecht rapport, want de toestand wordt slechter in plaats van beter. Er ligt nu een ontwerp van MAP 7 op tafel. Uit een doorrekening blijkt echter dat dit MAP niet voldoet aan de Nitraatrichtlijn en de kaderrichtlijn Water. Het parlementslid vraagt welke aanpassingen moeten gebeuren om wel te voldoen aan de richtlijnen.

Ze besluit uit de verschillende uitspraken van de experts dat er nagenoeg geen marges meer zijn om versoepelingen voor te stellen. Wat is het standpunt van de Mestbank hierover?

Bruno Tobback heeft een aantal bijkomende vragen rond de afbouw van de veestapel. De recente, beperkte daling van de veestapel heeft niet tot gevolg dat er minder bemest wordt op de landbouwgronden. Landbemesting is immers goedkoper dan mestverwerking. Dat is ook de reden waarom het zo fraudegevoelig is. Zal deze ontwikkeling zich gewoon verderzetten als bijvoorbeeld het aantal varkens met 30 procent wordt afgebouwd? Vanaf welke vermindering gaat er minder mestafzet op het land zijn? Hoeveel mestverwerkingsinstallaties gaan er al dan niet moeten sluiten? Heeft dat een impact op de globale capaciteit van verwerking van andere soorten mest?

Tinne Rombouts stelt vast dat het mestgebruik stabiel blijft. Dat is een gevolg van het regelgevend kader en de berekening van de verschillende bemestingsbehoeften van de teelten. Het overschot wordt verwerkt en er is inderdaad een daling in de verwerking. Dit is volgens het parlementslid een positieve evolutie, aangezien dierlijke bemesting voor haar de voorkeur heeft op chemische bemesting. Men mag de drempel voor dierlijke mest volgens het parlementslid dan ook niet te laag leggen, net om te vermijden dat landbouw meer chemische meststoffen gaat gebruiken.

Het aantrekkelijker maken van de verwerking kan wel extra kansen met zich meebrengen. Ze verwijst daarbij naar de innovatieve mestverwerking via RENURE, waarbij men nog verfijnder kan werken. Ze betreurt dat deze vorm van mestverwerking vanuit Vlaanderen en Europa nog niet mogelijk is. Ze vraagt daarom welke acties worden ondernomen om het RENURE-gebruik in Vlaanderen te kunnen realiseren. Waar staat men daar vandaag mee? De resultaten zijn inderdaad nog niet goed, maar het lijkt het parlementslid belangrijk dat aan Europa wordt aangegeven welke stappen worden gezet.

In verband met de weersomstandigheden meent *Tinne Rombouts* dat iedereen op dezelfde lijn zit. Ze pleit ervoor om, binnen een bepaalde periode, meer ruimte te geven aan de landbouwers op basis van de weersomstandigheden en goede landbouwpraktijken te laten werken. Landbouwers willen niets liever dan de bodem goed in stand houden.

Tinne Rombouts is in verband met het kunstmestregister teleurgesteld dat de verantwoordelijkheid vooral bij Vlaanderen wordt gelegd. Wegens de eigenheid van Vlaanderen, en wegens handel en een gelijke behandeling, moet Europa hiervoor een Europees systeem uitwerken. Welke acties worden ondernomen om het kunstmestregister op de Europese agenda te zetten?

Het parlementslid verduidelijkt dat haar vraag rond de relatie van inbreuken en milieu-impact eerder een vraag is naar de concrete globale milieu-impact van de inbreuken. Kan hier een grote milieuwinst gerealiseerd worden?

De bezorgdheid rond de MAP-meetpunten is gelegen in het feit dat hoger gelegen punten een grote impact kunnen hebben op de lager gelegen gronden, terwijl de lager gelegen gronden niet verantwoordelijk zijn voor de resultaten in de hoger gelegen punten. Er wordt weliswaar met gemiddelden gewerkt, maar het parlementslid kent situaties waarbij één eenmalige uitschieter een groter gebied kan beïnvloeden. De individuele landbouwer kan een uitzondering vragen, maar het heeft een grote mentale impact op die landbouwers. Wanneer gezegd wordt dat het beleid positief stimulerend moet zijn, zijn dergelijke situaties nefast. Hoe kunnen we daarmee omgaan? In deze context vraagt het parlementslid of men zicht heeft op hoeveel meetpunten er de afgelopen jaar effectief gewijzigd zijn omdat er zich problemen hebben voorgedaan.

Els Lesage antwoordt op de vraag over de aanscherpingen binnen MAP 7, dat in het kader van het milieueffectenrapport niet alleen het MAP 7 doorgerekend wordt naar doelafstand toe, maar dat tevens een aantal alternatieven meegenomen worden in de berekeningen. In dat proces wordt de impact op oppervlaktewater met NEMO gemodelleerd. Voor het grondwater hanteert het studiebureau van MER-deskundigen een eigen methodiek. De spreker vermoedt dat op basis van de vaststellingen in dat milieueffectrapport, keuzes zullen worden gemaakt.

De vraag vanaf wanneer men een effect zal zien van de afbouw van de veestapel – en dus een lagere mestproductie – in het mestgebruik op de gronden, is voor *Els Lesage* een moeilijke vraag. Landbouwers maken in hun bedrijfsvoering immers een keuze over de mestafzet, naar al dan niet mestverwerking, op basis van het kostenplaatje. De spreker denkt dat het vanaf een bepaalde vermindering van de veestapel wel te merken zal zijn in het mestgebruik op grond, maar wil daar geen percentage op plakken.

De spreker meent dat er vandaag moeilijk acties kunnen worden ondernomen om bovenop de norm van 170 kilogram stikstof uit dierlijke mest per hectare, bijkomend RENURE-producten in te zetten. Dit zou immers een derogatie betekenen. Deze uitzondering is voor de Europese Commissie pas bespreekbaar vanaf het moment dat er een actieplan is dat tegemoetkomt aan de doelstellingen van de Nitraatrichtlijn. De spreker benadrukt dat RENURE-producten wel kunnen worden toegepast binnen de huidige norm van 170 kilogram stikstof per hectare.

Bart De Schutter stelt dat het in kaart brengen van de handelsstromen van kunstmest op Europees niveau, het kunstmestregister, wel enig soelaas kan brengen en kan helpen om bepaalde zaken meer in perspectief te zetten. De spreker herhaalt dat, gelet op de slechte waterkwaliteit in Vlaanderen, het kunstmestregister een zinvolle maatregel is.

Kalenderlandbouw wordt volgens de spreker te pas en te onpas gebruikt. Het lijkt alsof het Mestdecreet dag per dag zegt wat een landbouwer al of niet moet doen. In het Mestdecreet staat qua data enkel dat er een winterstop moet zijn voor de bemesting. De landbouwer kan de rest van het jaar bemesten in functie van de teelten, in functie van de beschikbaarheid van mest, of in functie van de bodemanalyse. Daarnaast zijn er nog een aantal data rond vanggewassen. In bepaalde gebiedstypes moeten uiterlijk half september of uiterlijk half oktober vanggewassen ingezaaid worden. De spreker is akkoord om deze data te herbekijken zodat het mogelijk is, in functie van de weersomstandigheden, de uiterste inzaaidatum van deze vanggewassen te vervroegen of te verlaten.

Over de milieu-impact van inbreuken kan niet precies gezegd worden dat een bepaalde inbreuk tot deze of gene impact leidt. Wanneer in NEMO maatregelen gemodelleerd worden naar hun impact op de waterkwaliteit, wordt er van uitgegaan dat de maatregelen 100 procent worden nageleefd. Als die maatregelen niet 100

procent worden nageleefd, is er uiteraard een milieu-impact. De relatie tussen een specifieke inbreuk en de milieu-impact kan wel nog verder in detail worden bestudeerd.

Op de bijkomende vraag over de afstroomzones antwoordt *Luca Murre* dat als de afstroomzones nog kleiner zouden worden gemaakt, er minder meetpunten per afstroomzone zijn voor de berekening van de gebiedstypes. Als men op een nog fijnere schaal wil werken, komt men uiteindelijk op perceelniveau, waardoor een afbakening niet meer op basis van het meetnet zal kunnen gebeuren. Luca Murre schat dat er, na onderzoek, één of twee meetpunten per jaar gewijzigd worden.

Tinne Rombouts stelt dat het categoriseren van RENURE als derogatie een keuze is. Volgens het parlementslid blijkt uit wetenschappelijk onderzoek dat RENURE een afgewogen en stabiele samenstelling heeft, waardoor het ook als een chemische meststof kan worden beschouwd. Ze vraagt zich af of dit debat vanuit Vlaanderen met Europa wordt aangegaan.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Mieke SCHAUVLIEGE
Stijn DE ROO,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

B3W	Begeleidingsdienst voor Betere Bodem- en Waterkwaliteit
MAP	Mestactieplan of Mestactieprogramma
MER	milieueffectrapport
NEMO	nutriëntenemissiemodel
NER	nutriëntenemissierechten
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
pv	proces-verbaal
RENURE	REcovered Nitrogen from manURE
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij